

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародної економіки

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Козак Ю.Г.

_____

“ ____ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.05056 Міжнародні економічні відносини

за магістерською програмою професійного спрямування

«Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)»

на тему: **«Напрями удосконалення зовнішньоекономічних операцій
торгового підприємства(на прикладі ТОВ «Індустріальний союз»)»**

Виконавець:

студент 64 факультету міжнародної

економіки

Палій Аліна Сергіївна

Науковий керівник:

Кандидат філософський наук, доцент

Сулим Олексій Володимирович

ОДЕСА – 2018

АНОТАЦІЯ

Палій А.С., «Напрями удосконалення зовнішньоекономічних операцій торгового підприємства(на прикладі ТОВ «Індустріальний союз»))»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 8.05056 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес здійснення зовнішньоторговельної діяльності торговим підприємством та її ефективність на прикладі ТОВ «Індустріальний Союз».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти визначення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності, узагальнені фактори впливу на імпорт та визначені методи її розрахунку. Проаналізовано результати фінансово-господарської діяльності підприємства, проведено аналіз факторів, що впливають на імпорتنу діяльність, визначено ефективність імпортних операцій підприємства. Запропоновано рекомендації щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності підприємства та підвищення її ефективності.¹

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, імпорт, економічна ефективність, фактори ефективності ЗЕД, ефективність зовнішньоторговельних операцій.

ANNOTATION

Paliy A.S., Directions of improvement of foreign trade operations of a trading enterprise (for example, LLC" Industrial Union ")»

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 8.05056 «International economic relations» under the program «Foreign economic activity of enterprises (organizations)». – Odessa National Economic University. – Odessa, 2018.

Thesis consists of three chapters. Object of study is the process of foreign trade activity of instrument-making enterprise and its efficiency on the example of LLC «Industrial Union».

Diploma thesis deals with theoretical aspects of determination of economic efficiency of foreign economic activity, generalizes factors of influence on economic efficiency and defines methods of its calculation. Author analyzes results of the financial and economic activity of the enterprise and factors influencing its import, there was determined the efficiency of import operations of the enterprise. Thesis provides recommendations on improvement of import of the enterprise and increase of its efficiency.

Keywords: foreign trade activity, import, economic efficiency, factors influencing efficiency of foreign economic activity, efficiency of foreign trade activity transactions.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ	7
1.1. Поняття економічної ефективності імпорту та показники що її визначають	7
1.2. Фактори що впливають на ефективність імпорту.....	10
1.3. Методика визначення ефективності імпорту.....	15
Висновки до розділу.....	
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІМПОРТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ “Індустріальний союз”.....	21
2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства.....	21
2.2. Визначення ефективності імпорту підприємств.....	36
2.3. Дослідження факторного впливу на ефективність імпорту.....	50
Висновки до розділу.....	58
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ІМПОРТУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ “Індустріальний союз”	59
3.1. Визначення резервів підвищення ефективності імпорту підприємства ТОВ “Індустріальний союз”.....	59
3.2. Оптимізація ефективності імпорту підприємства.....	72
3.3. Визначення стратегічних напрямків розвитку ЗЕД підприємства..	84
Висновки до розділу.....	105
ВИСНОВКИ.....	106
Список використаних джерел.....	110
Додатки.....	115

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин в Україні зумовлює діяльність підприємств, умов їх функціонування на ринку. Тому підприємствам для того, щоб вижити, необхідно правильно визначати свою стратегію та тактику поведінки на ринку та систематично проводити управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Зовнішньоекономічна діяльність завжди була і залишається важливою складовою суспільного розвитку України, незважаючи на зміни в політичній ситуації, економічній кон'юктурі та правовому середовищі країни.

Роль її посилюється з часу набуття незалежності українською державою, яка намагається зайняти гідне місце в міжнародних економічних інтеграційних процесах. За таких умов входження кожної країни у наступне тисячоліття вимагає проведення відповідних політичних, економічних та соціальних реформ, які стануть у майбутньому запорукою плідного співробітництва у міжнародному масштабі.

Новий етап входження у світове господарство вимагає істотних зусиль як від окремих підприємств, так і від держави в цілому, від чого, зрештою, буде залежати не тільки динаміка зовнішньої торгівлі, а насамперед, можливість подальшого економічного та соціального розвитку держави як органічної підсистеми світової економіки.

На шляху інтеграції України в європейські й міжнародні структури допущено чимало прикрих прорахунків. Без сумніву, є об'єктивні причини цього, проте зрозуміло одне — відсутність, особливо в регіонах, висококваліфікованих фахівців із зовнішньоекономічної діяльності перешкоджає просуванню нашої країни до цивілізованого співтовариства.

Останнім часом ця проблема є досить відчутною, що пояснюється новими ринковими вимогами фахової спеціалізації та досвіду управління зовнішньоекономічною діяльністю у сучасних умовах.

Велике значення для забезпечення ефективності діяльності підприємства мають вплив багато факторів. Від їх якості, вартості, технічного рівня,

ефективності використання багато в чому залежить кінцеві результати діяльності підприємства: випуск продукції, її собівартість, прибуток, рентабельність, стійкість фінансового становища.

Встановлення ринкових умов зумовлює потребу підвищення ефективності діяльності підприємства. Підвищення ефективності від зовнішньоекономічних операцій підприємств є одним з основних питань у період переходу до ринкових відносин. Від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його товарів на ринку.

Питання ефективності зовнішньоекономічної діяльності не в повній мірі висвітлено в сучасній літературі.

Саме тому тема дипломної роботи “Напрями удосконалення зовнішньоекономічних операцій торгового підприємства” є досить актуальною.

Метою даної роботи є розробка напрямків щодо удосконалення ефективності зовнішньоекономічної діяльності(імпорту) торгового підприємства в сучасних економічних умовах в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розкрити сутність економічної ефективності зовнішньоекономічних операцій(ЗЕО);
- визначити поняття економічної ефективності ЗЕО та показники що її визначають;
- розглянути фактори що впливають на ефективність ЗЕО;
- розглянути методику визначення ефективності ЗЕО;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства;
- визначити ефективність ЗЕО(імпорту) підприємства;
- провести дослідження факторного впливу на ефективність імпорту;
- розглянути шляхи вдосконалення управління ефективністю імпорту підприємства;
- узагальнити результати роботи.

Предметом дослідження є результати зовнішньоекономічної діяльності базового підприємства.

Об'єктом було обрано підприємство ТОВ "Індустріальний союз". В роботі використані дані його фінансової звітності за 2015-2016 рр.

Теоретичну основу дослідження питань склали закони України, постанови, наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як Бутинець Ф.Ф., Кириченко О.А., Криницький Р.І., Лахтіонова Л. А., Лушкін В. А., Пономарьов В. Д., Ялдин І.В., Ачкасов А. Е., Носова С. С., Савицька Г.П., Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С. та інших.

При написанні дипломної роботи були використані наступні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: методи наукового пізнання, методи порівняння і прогнозування, статистичний аналіз, прийоми групування показників, монографічний (для детального вивчення окремих елементів досліджуваної проблеми на прикладі конкретних об'єктів), абстрактно-логічний (для теоретичного узагальнення, побудови логіко-структурних схем), статистико-економічний (для аналізу сучасного стану ефективності зовнішньоторговельних операцій), розрахунково-конструкторський (для розробки заходів підвищення ефективності проведення зовнішньоторговельних операцій), табличний та графічний метод (для наочності представлення матеріалу).

За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 статті:

Палій А.С. Вибір іноземного постачальника в умовах невизначеності / А.С.Палій //«Двадцять перші економіко-правові дискусії» (м. Львів, 31 жовтня 2017 р.). – Херсон: Громадська організація «Наукова спільнота», 2017. – 151 с.

Палій А.С. Методики застосування ABC/XYZ – аналізу іноземних закупівель у комп'ютерній інформаційній системі підприємства / А.С. Палій // Науковий журнал «Альманах науки», №8, 2017. – Київ: ФОП Камінська А.П., 2017. – 72с.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів та висновків.

В першому розділі розкрито сутність економічної ефективності імпорту: поняття економічної ефективності імпорту та показники що її визначають;

фактори що впливають на ефективність імпорту; методика визначення ефективності імпорту.

В другому розділі проведено аналіз ефективності імпорту ТОВ “Індустріальний союз”: проведено аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства; визначено ефективність імпорту підприємства; проведено дослідження факторного впливу на ефективність імпорту.

В третьому розділі розглянуто шляхи вдосконалення управління ефективністю імпорту підприємства: визначено резерви підвищення ефективності імпорту підприємства; проведено оптимізацію ефективності імпорту підприємства; визначено стратегічні напрямки розвитку ЗЕД підприємства.

Висновки до Розділу 3

Отже, стратегія ЗЕД підприємства ТОВ “Індустріальний союз” — це генеральна комплексна програма дій, яка визначає пріоритетні для підприємства проблеми, його місію, головні цілі та розподіл ресурсів для їхнього досягнення на зовнішньому ринку. Вона формулює цілі та способи їхнього досягнення так, щоб указати підприємству певний (такий, що об'єднує всі його підрозділи) напрямок розвитку. За своїм змістом стратегія є довгостроковим плановим документом, результатом стратегічного планування. Забезпечення необхідного рівня ефективності імпорту ТОВ “Індустріальний союз” в значній мірі залежить від правильного формування асортименту продукції. Формування асортименту являє собою процес підбору реалізації в ТОВ “Індустріальний союз” різних груп товарів, їхніх видів і різновидів, диференційованих по усіх відмітних ознаках. Для підвищення ефективності імпорту на підприємстві ТОВ “Індустріальний союз ” я пропоную вдосконалити роботу відділу маркетингу. Відділ маркетингу буде розробляти та здійснювати програму маркетингу підприємства. Відділ маркетингу буде розробляти та здійснювати програму маркетингу підприємства. Управління маркетингом ТОВ “Індустріальний союз” повинно здійснюватися шляхом: 1) реорганізації маркетингової діяльності на підприємстві (відділу маркетингу); 2) розробки і здійснення програми маркетингу. ТОВ “Індустріальний союз” для підвищення ефективності імпорту та проведення свого розвитку планує витратити кошти в сумі 250 тис. грн. Протягом чотирьох років проект має окупитися, ТОВ “Індустріальний союз ” планує отримувати грошовий потік від нових послуг в сумі 100 тис. грн. щорічно. Оскільки $NVP = 66,987$ тис. грн. > 0 , то проект є прибутковим. Проект окупиться за 3,15 роки, що менше ніж планувалося, тому проект варто реалізовувати.

ВИСНОВКИ

Ефективність у загальному вигляді визначають як відношення результатів їх діяльності до витрат, спрямованих на їхнє якісне досягнення. Ефективність є характеристикою процесів і впливів, що відбиває, насамперед, ступінь досягнення переслідуваних цілей, тому ефективність притаманна лише цілеспрямованій взаємодії.

Імпорт (імпорт товарів) - це купівля (у тому числі з оплатою у негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності у іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів із ввезенням їх на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами. Імпортна операція - комерційна діяльність, що пов'язана із закупівлею та ввезенням в Україну іноземних товарно-матеріальних цінностей для їх наступної реалізації на внутрішньому ринку або використання у виробничо-господарській діяльності.

Ефективність імпорту – економічна категорія, що відображає сукупний ефект від імпорту, який полягає в економії суспільної праці та зростанні продуктивності від участі у міжнародному поділі праці. Ефективність у загальному вигляді визначають як відношення результатів їх діяльності до витрат, спрямованих на їхнє якісне досягнення. Ефективність є характеристикою процесів і впливів, що відбиває, насамперед, ступінь досягнення переслідуваних цілей, тому ефективність притаманна лише цілеспрямованій взаємодії.

В процесі господарської діяльності підприємства досить часто виникає потреба в товарах імпортного виробництва, а також в отриманні робіт та послуг іноземних спеціалістів. Правовою основою обліку імпортних операцій виступають норми господарського права. На сьогоднішній день в Україні формується політика захисту вітчизняного товаровиробника з метою зменшення частки імпортних операцій та збільшити експорт.

Ефективність імпорту - вигідність імпорту, оцінювана відношенням вартості імпортного товару, реалізованого на внутрішньому ринку по внутрішнім цінам, до їх вартості в зовнішньоторговельних цінах.

При оцінці ефективності імпорту на рівні всієї економіки розраховуються три типи показників: показники валютної (порівняльної) ефективності; показник абсолютної ефективності; показники економічного ефекту від імпорту.

На ефективність імпорту підприємства впливають зовнішні та внутрішні фактори. Також імпорт певних товарів може бути заборонений або обмежений для захисту здоров'я і добробуту споживачів або флори і фауни країни імпорту.

Вивчення конкурентів, тобто тих, з ким організації приходить боротися за ресурси, що вона прагне одержати з зовнішнього середовища, щоб забезпечити своє існування, займає особливе і дуже важливе місце в стратегічному керуванні. Дане вивчення спрямоване на те, щоб виявити слабкі і сильні сторони конкурентів і на базі цього будувати свою стратегію конкурентної боротьби.

Імпорт певних товарів може бути заборонений або обмежений для захисту здоров'я і добробуту споживачів або флори і фауни країни імпорту. З іншого боку, імпорт можуть обмежувати для досягнення економічних цілей, наприклад, для захисту вітчизняних виробників від конкуренції або для захисту інтересів експортерів з певних країн (за рахунок експортерів з інших країн).

Законодавство, яке обмежує імпорт, може мати найрізноманітнішу спрямованість. Воно може, наприклад: забороняти ввезення товарів; обмежувати ввезення у визначені порти; обмежувати маршрути перевезення товарів; обмежувати місця збереження товарів; обмежувати можливості використання товарів.

Такі обмеження можуть ставитися до всіх імпортних товарів, у тому числі до тих, які пересилаються поштою або розмішуються у вільних економічних зонах. Експортеру завжди потрібно переконатися в тому, що його контрагент у країні імпорту надав йому відповідну і вичерпну інформацію, що дозволить

підготувати товар до ввезення в країну, в тому числі забезпечити відповідне упакування, маркірування і т.ін., і що імпортер, із свого боку, здійснив всю необхідну підготовку для ввезення товару в країну. Законодавство багатьох країн про зовнішню торгівлю постійно змінюється. Щоб одержати повну і вичерпну інформацію про порядок імпорту, потрібно в деяких випадках консультуватися з компетентними державними органами країни імпорту.

При проведенні аналізу імпортних операцій підприємства оцінюють виконання плану поставок по імпорту в розрізі основних країн-постачальників, визначають відсоток виконання плану.

При визначенні економічної ефективності імпортої діяльності підприємства доцільно виділити дві групи показників: показники ефективності імпорту товарів виробничого призначення; показники ефективності імпорту товарів народного споживання.

Визначення економічної ефективності та ефекту імпортої діяльності підприємства можна проводити у наступній послідовності: розрахунок беззбиткової зовнішньоторговельної ціни імпортного товару народного споживання відповідно до базисних умов постачання (при відомій його внутрішній вартості); розрахунок мінімально допустимої вартісної оцінки імпортного товару народного споживання (при відомій зовнішньоторговельній ціні відповідно до базисних умов постачання); розрахунок економічного ефекту імпорту товару народного споживання; розрахунок економічної ефективності імпорту товару народного споживання; розрахунок економічної ефективності імпорту товарів виробничого призначення.

При розрахунку показників ефективності імпорту товарів народного споживання необхідно враховувати наступні фактори: ціну на імпортну продукцію зовнішньоторговельних операторів зафіксовану в українській валюті; ціну за імпортну продукцію зовнішньоторговельних операторів зафіксовану у валюті експортера або третіх країн; ціну за імпортну продукцію зовнішньоторговельних операторів зафіксовану у валюті експортера або третіх країн, оплата якої здійснюється шляхом комерційного кредиту. В даний час

прийняті наступні основні показники ефективності імпорту: комерційна (фінансова) ефективність, що враховує фінансові наслідки здійснення проекту для його безпосередніх учасників; бюджетна ефективність, що установлює фінансові наслідки реалізації проекту для державного чи місцевого бюджету; народногосподарська економічна ефективність, що враховує витрати і результати в зв'язку зі здійсненням проекту, що виходять за межі фінансових інтересів учасників інноваційного проекту.

Торгівельне підприємство ТОВ “Індустріальний союз” підприємство, що займається розробкою та торгівлею електро-опалювальним обладнанням. ТОВ “Індустріальний союз” здійснює самостійний імпорт товарів. Передумовою здійснення імпортних операцій є проведення переговорів з іноземним контрагентом та укладання імпортного контракту. Підприємство ТОВ “Індустріальний союз” здійснює оптовий та роздрібний продаж імпортованих товарів. Важливе значення в діяльності ТОВ “Індустріальний союз” займає визначення ефективності імпорту.

Обсяг імпорту в 2016 році зріс порівняно з 2015 роком на 17,86 тис. грн. (2,42%). Це сталося за рахунок збільшення обсягу імпорту з Кореї на 0,7 тис. грн. (0,56%); Китаю на 4,1 тис. грн. (3,68%), Німеччини на 4 тис. грн. (3,03%), Франції на 2,1 тис. грн. (1,21%), Чехії на 3 тис. грн. (2,47%) та інших країн на 3,96 тис. грн. (5,31%).

Обсяг імпорту в 2016 році зріс порівняно з 2015 роком на 17,86 тис. грн. (2,42%). Це сталося за рахунок збільшення обсягу імпорту нагрівальних елементів для дрiт; аксесуарів та електродиєрів відповідно на 4,22 тис. грн. (2,05%), 4,51 тис. грн. (11,23%) та 19,17 тис. грн. (15,86%). В той же час зменшився обсяг постачань матеріалів для дрiт, напiльних нагрiвачiв, iнших нагрiвальних приладiв вiдповiдно на 1,1 тис. грн. (0,52%), 3,97 тис. грн. (13,714%) та 4,97 тис. грн. (3,76%).

В 2015 році в структурі обсягу імпорту ТОВ “Індустріальний союз” відбулися незначні зміни. В 2015 році зросла питома вага в загальному обсязі

аксесуарів та електродієрів відповідно на 0,47% та 2,15%. В той же час зменшилася питома вага інших товарних груп.

Важливе значення в аналізі зовнішньоекономічної діяльності ТОВ “Індустріальний союз” займає стан кредиторської заборгованості підприємства. За звітний період кредиторська заборгованість зменшилася на 42,7 тис. грн., або на 24,16%, що позитивно характеризує підприємство. На це вплинуло зниження кредиторської заборгованості ТОВ “Індустріальний союз” за товари, роботи та послуги. Кредиторська заборгованість ТОВ “Індустріальний союз ” за товари, роботи та послуги утворилася за рахунок невчасної сплати коштів закордонним постачальникам продукції.

В 2016 році коефіцієнт оборненості кредиторської заборгованості зріс порівняно з 2015 роком на 13,22 за рахунок зменшення кредиторської заборгованості підприємства. Зростання цього коефіцієнта оцінюється позитивно.

В 2015 ТОВ “Індустріальний союз” отримало чистого прибутку за рахунок здійснення операцій з імпорту 28,56 тис. грн., рентабельність реалізації при цьому складала відповідно 3,86%. В 2016 році за рахунок збільшення виручки від реалізації на 17,86 тис. грн. та зменшення витрат вдалося отримати чистого прибутку 55,91 тис. грн. При цьому рентабельність реалізації зросла на 3,46% і становить 7,33%.

Тобто, в 2016 році прибуток зріс порівняно з 2015 на 26,91 тис. грн., за рахунок збільшення обсягу продаж зріс на 1,1 тис. грн., за рахунок зміни питомої ваги послуг зріс на 3,46 тис. грн., за рахунок зменшення повної собівартості зріс на 11,24 тис. грн. та за рахунок збільшення виручки від реалізації товарів зріс на 11,11 тис. грн..

Для підвищення ефективності імпорту ТОВ “Індустріальний союз” повинен враховувати два аспекти — процедурний і стратегічний. Процедурний стосується, насамперед, митних правил і нормативів стосовно імпорту.

Основним завданням підвищення ефективності імпорту ТОВ “Індустріальний союз” має бути ліквідування «бар'єру недовір'я» покупця до

товару, про який він має мало відомостей, оскільки імпортований товар з невідомими споживчими властивостями не буде куплений. Потенційний покупець повинен отримати інформацію: про потреби, які цим товаром задовольняються; про його якість; про гарантії захисту прав споживача, якщо він не буде задоволений товаром.

ТОВ “Індустріальний союз” слід більш уважно зупинитися на методі цінового регулювання попиту і пропозиції конкурентоспроможного підприємства. Показано, що вивчення конкурентних можливостей підприємства і продукції, яку воно реалізує необхідно впроваджувати в двох аспектах: визначення умовних характеристик прогнозованої потреби в продукції конкретного виду і оцінки можливостей задоволення цієї потреби підприємством; визначення величини затрат, які будуть зв'язані з придбанням або виробництвом продукції.

В 2017 році ТОВ “Індустріальний союз” за рахунок проведення заходів з підвищення ефективності імпорту планує отримати виручку від реалізації імпорту 1200 тис. грн., чистого прибутку 150 тис. грн., при цьому рентабельність реалізації планується відповідно 12,5%. В 2017 році прибуток зросте порівняно з 2016 на 94,53 тис. грн., за рахунок збільшення обсягу продаж зросте на 4,86 тис. грн., за рахунок зміни питомої ваги продукції зросте на 37,14 тис. грн., за рахунок збільшення повної собівартості зменшиться на 305,37 тис. грн. та за рахунок збільшення виручки від реалізації продукції зросте на 357,9 тис. грн..

Забезпечення необхідного рівня ефективності імпорту ТОВ “Індустріальний союз” в значній мірі залежить від правильного формування асортименту продукції. Формування асортименту являє собою процес підбору реалізації в ТОВ “Індустріальний союз” різних груп товарів, їхніх видів і різновидів, диференційованих по усіх відмітних ознаках. Для підвищення ефективності імпорту на підприємстві ТОВ “Індустріальний союз” я пропоную вдосконалити роботу відділу маркетингу. Відділ маркетингу буде розробляти та здійснювати програму маркетингу підприємства. Управління маркетингом ТОВ

“Індустріальний союз” повинно здійснюватися шляхом: 1) реорганізації маркетингової діяльності на підприємстві (відділу маркетингу); 2) розробки і здійснення програми маркетингу.

ТОВ “Індустріальний союз” для підвищення ефективності імпорту та проведення свого розвитку планує витратити кошти в сумі 250 тис. грн. Протягом чотирьох років проект має окупитися, ТОВ “Індустріальний союз” планує отримувати грошовий потік від нових послуг в сумі 100 тис. грн. щорічно. Оскільки $NVP = 66,987$ тис. грн. > 0 , то проект є прибутковим. Проект окупиться за 3,15 роки, що менше ніж планувалося, тому проект варто реалізовувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс. Затверджений від 16.01.2013 № 436-IV.// Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 1. - С. 21.
2. Митний кодекс України від 11.07.2012 р. № 92-IV. // Відомості Верховної Ради України. - 2015. - № 23. - С. 51.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2013 р. №435-IV.//Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 1. - С. 37.
4. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.91 р. № 959-XII. // Відомості Верховної Ради України. - 2015. - № 14. - С. 41.
5. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.94 р. №185/94-ВР. // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 1. - С. 21.
6. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.96 р. № 93/96-ВР. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 10. - С. 18.
7. Декрет КМУ «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.93 р. №15-93.
8. Постанова КМУ та НБУ «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) та типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), що передбачають розрахунки в іноземній валюті» від 21.06.95 р. № 444.
9. Порядок сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, затверджений постановою КМУ від 03.11.98 р. № 1740.
10. Положення про оформлення та подання клієнтами платіжних доручень в іноземній валюті чи банківських металах, заяв про купівлю або продаж іноземної валюти чи банківських металів уповноваженим банкам чи іншим фінансовим установам та порядок їх виконання, затверджене постановою Правління НБУ від 05.03.2013 р. № 82.
11. Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою, затверджене постановою Правління НБУ від 10.08.2013 р. №281.
12. Інструкція про порядок відкриття, використання та закриття рахунків у національній та іноземній валютах, затверджена постановою Правління НБУ від 12.11.2013 р. № 492.
13. Інструкція про порядок здійснення контролю та отримання ліцензії за експортними, імпортними та лізинговими операціями, затверджена постановою Правління НБУ від 24.03.99 р. №136.
14. Класифікатор іноземних валют і банківських металів, затверджений постановою Правління НБУ від 04.02.98 р. № 34, у редакції постанови

Правління НБУ від 02.10.2012 р. №378.

15. Абакумова О. Г. Управление внешнеэкономической деятельностью: Пособие для подготовки к экзаменам. — М. : Приор-издат, 2015. — 160 с.
16. Александров Д. П., Бобков А. В., Васьковский С. А., Витушко В. А., Волчек Д. Н. Международное регулирование внешнеэкономической деятельности / В.С. Каменков (общ.ред.). — М. : Издательство деловой и учебной литературы, 2015. — 799с.
17. Александрова М. М., Виговська Н. Г., Кірейцев Г. Г., Петрук О. М., Маслова С. О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навч. / Г.Г. Кірейцева (ред.). — 2.вид., перероб. та доп. — К. : ЦУЛ, 2012. — 268с.
18. Алексеев І. В., Мороз А. С., Романів Є. М., Хома І. Б. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій: Навч.посіб. / Національний ун-т "Львівська політехніка". — Л. : Бескид Біт, 2013. — 152с.
19. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз / Київський національний економічний ун-т. — К. : КНЕУ, 2015. — 292с.
20. Андрійчук В. М., Аргунов В. А., Березний Є. М., Бичков В. В., Боліщок Л. В. Основи митної справи в Україні: Навч. посіб. / П.В. Пашко (ред.). — К. : Знання, 2014. — 732с.
21. Андрійчук В. М., Белоус Н. А., Бережнюк І. Г., Березний Є. М., Берьозкін І. В. Коментар до Митного кодексу України: Із практики митної справи / Державна митна служба України / П.В. Пашко (ред.), М.М. Каленський (ред.). — К. : Юстініан, 2014. — 723с.
22. Бакурова О. А. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник / Київський національний торговельно-економічний ун-т. — К. : КНТЕУ, 2015. — 340с.
23. Бахрамов Ю.М., Глухов В.В. Организация внешнеэкономической деятельности. Особенности менеджмента: Учебное пособие. - СПб.: Лань, 2013.-448 с.
24. Береславська О. І., Наконечний О. М., Пясецька М. Г., Боришкевич О. В., Гордон В. Б. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т; Українська фінансово-банківська школа при КНЕУ / М.І. Савлук (ред.). — К. : Видавництво КНЕУ, 2012. — 390с.
25. Бирман Л. Экономика фирмы. Учебное пособие. М.:М/н ун-т бизн. и управл., 2014-104с.
26. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. К.: Ника-Центр Эльга, 2001. - 528 с.
27. Бровкова Е.Г., Продиус И.П. Внешнеэкономическая деятельность - К.: Сирии, 2013. - 196 с.

28. Буряк Л. Д., Вакуленко Є. В., Куліш Г. П., Нам Г. Г., Островська О. А.... Фінанси підприємств: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т — К. : КНЕУ, 2013. — 165с.
29. Бутинець Ф. Ф., Жиглей І. В. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Практикум: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл., що навчаються за освітньо-проф. програмою підготовки бакалавра з економіки зі спец. "Облік і аудит" / Житомирський інженерно-технологічний ін-т. — 2. вид., доп. і перероб. — Житомир : ПП "Рута", 2001. — 224с.
30. Бутинець Ф. Ф., Жиглей І. В., Пархоменко В. М. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Підруч. для студ. вищ. навч. закл., що навч. за освітньо-професійною програмою підгот. бакалавра з економіки зі спец. "Облік і аудит" / Житомирський інженерно-технологічний ін-т / Франц Францович Бутинець (відп.ред.) — 2. вид., доп. і перероб. — Житомир : ПП "Рута", 2001. — 544с.
31. Василенко В.А., Мельник И.Е. Операционное и ситуационное управление в системе менеджмента: Учебное пособие. — М.: МГИУ, 2014. — 532с.
32. Василенко В.А., Мельник И.Е. Стратегии и инновации в системе менеджмента: Учебное пособие. — М.: МГИУ, 2014. — 418 с.
33. Василенко В.О. Теорія та практика розробки управлінських рішень. Навчальний посібник — Київ: ЦУЛ, 2015. — 420 с.
34. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічний менеджмент. Навчальний посібник — Київ: ЦУЛ, 2015. — 356 с.
35. Василенко В.О., Шостка В.І. Ситуаційний менеджмент. Навчальний посібник — Київ: ЦУЛ, 2015. — 335 с.
36. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. Київ. ТОВ "Борисфен — М., 2012. — 326 с.
37. Внешнеэкономическая деятельность предприятия: Учебник для вузов / Л.Е. Стровский, С.К. Казанцев, Е.А. Паршина и др.; Под ред. проф. Л.Е. Стровского. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ, 2013. - 823 с.
38. Волков О. Экономика предприятия. Курс лекций. М: Инфра-М, 2014-280с.
39. Герчикова И.Н. Менеджмент. Учебник. Второе изд., перераб. и дополи.- М.: ЮНИТИ, 1995.- 408 с.
40. Голов С.С. Облік і звітність в іноземних валютах // Бухгалтерський облік і аудит. — 2015.— №12.— С. 14 — 23.
41. Гордієнко Н. І., Карпушенко М. Ю. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. — Х. : Страйд, 2016. — 304с.
42. Грачев Ю.Н. Внешнеэкономическая деятельность. Организация и техника внешнеторговых операций. Учебно-практическое пособие. - М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 2013. - 544 с.

43. Грек Г., Негода А., Бондарева Е., Самарченко Е. Практическое применение Правил Инкотермс в Украине и во внешнеэкономической деятельности: юридические, налоговые и бухгалтерские особенности / Центр юридического и бухгалтерского сервиса "Аверс". — Д. : Издательский Дом "Владимир Дудник", 2001. — 188с.
44. Грузинов В. Экономика предприятий. - Финансы и статистика, 2001-218с.
45. Дегтярева О.И., Поляка Т.Н., Саркисов С.В. Внешнеэкономическая деятельность: Учеб. пособие. - 2-е изд. - М.: Дело, 2013. - 320 с.
46. Дроздова Г. М. Менеджмент внешнеэкономической деятельности предприятия: Учеб.пособие / Донецкая гос. академия управления. — Донецк : ДонГАУ, 2001. — 154с.
47. Дудчак В. І, Мартинюк О. В. Митна справа: Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т. — К. : Вид-во КНЕУ, 2012. — 310с.
48. Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка. За ред. З. Ватаманюка. — К.: Альтернативи, 2014. — 606с.
49. Экспорт. Импорт. Транзит: Митне оформлення товарів: Станом на 1 лютого 2001р. / О. В. Старцев (упоряд.). — 2. вид., доп. і оновлене — К. : Істина, 2001. — 397с.
50. Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна -> СОТ -> ЄС): Посібник / Державна митна служба України; Українська академія зовнішньої торгівлі. — О. : ПЛАСКЕ ЗАТ, 2015. — 224с.
51. Ємченко І. В., Устінова І. І. Митне регулювання ЗЕД (Митні платежі): Навч.-метод. посібник для студ. спец. "Товарознавство і експертиза в митній справі" денної та заочної форми навчання / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. — Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2016. — 208с.
52. Жиделева В. Экономика предприятия. Учебное пособие. М.: Инфра-М, 2000-133с.
53. Жмалев В.Г., Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності.— К.: Україна, 2013.— 454 с.
54. Жорін Ф. Л., Звягіна І. Н. Правові засади митної справи України: Навч. посіб. / Міжгалузевий ін-т управління. — К. : Магістр - ХХІ сторіччя, 2015. — 384с.
55. Захарченко В. І. Економіка підприємства: Конспект лекцій для студ., які навчаються за навч. планом спец. "Облік і аудит", "Менеджмент ЗЕД" / Одеський національний ун-т ім. І.І.Мечникова. Кафедра економіки та управління. — О. : Астропринт, 2012. — 96с.
56. Зеркалов Д. В. Митна справа: Словник-довідник / Транспортна академія України. — К. : Основа, 2012. — 128с.

57. Зиновьев И. Ф., Вельгош Н. З., Илясова Ю. В., Цемик Ю. В. Основы внешнеэкономической деятельности: Практикум / Крымский экономический ин-т Киевского национального экономического ун-та. — Симф. : КЭИ КНЭУ, 2015. — 80с.
58. Импорт товаров: Оформление паспорта сделки. Валютное регулирование и контроль. Учет НДС и акцизов / Е. А. Черноиванова (ред.), И. А. Лебедева (авт.-сост.). — М. : Филинь, 1996. — 120с.
59. Кавторева Я., Михайленко Е., Бойцова М. Валютные операции: порядок осуществления и учет. — 3.изд., перераб. и доп. — Х. : Издательский дом "Фактор", 2016. — 165с.
60. Кадуріна Л. О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. і вузів / Донбаська держ. машинобудівна академія. — К. : Слово, 2013. — 287с.
61. Каленський М. М., Войцещук А. Д., Бережнюк І. Г. Митна вартість імпортованих товарів. — К., 2015. — 224с.
62. Капица Ю. М. Экспорт-импорт технологий: правовое регулирование / НАН Украины; Центр интеллектуальной собственности и передачи технологий. — К., 2000. — 106с.
63. Карпей Т. В., Савенок Э. А., Сорвилов Б. В. Организационно-экономическое обеспечение внешнеэкономической деятельности / Гомельский гос. ун-т им. Ф.Скорины; Центр исследования ин-тов рынка. — Минск : ИООО "Право и экономика", 2014. — 177с.
64. Кейлер В. Экономика предприятия. Курс лекций. М.:Инфра-М, 2000-132с.
65. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. — К.: Знання-Прес, 2012. — 384 с.
66. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 512 с.
67. Козловский В., Маркина Т.В., Макаров В.М. Производственный и операционный менеджмент. Учебник — СПб.: Специальная литература, 1999. — 366 с.
68. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. - К.: "Знання", КОО, 2000. - 378 с.
69. Кредісов А.І., Панченко Є.Г., Кредісов В.А. Менеджмент для керівників. — К.: Знання, 1999.- 264 с.
70. Кузнецова Н. В. Регулирование внешнеэкономической деятельности в Украине: Практ. пособие — К. : Сплайн, 1998. — 218с.
71. Курбангалеева О. А. Валютные операции. — М. : Вершина, 2015. — 223с.

72. Курныкина О. В. Учебно-методическое пособие для проведения практических занятий по учету валютных операций и внешнеэкономической деятельности (для экономических специальностей) / Оренбургский гос. аграрный ун-т. Кафедра бухгалтерского учета и аудита. — Оренбург : Издательский центр ОГАУ, 2000. — 56 с.
73. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. — К.: КНЕУ, 2001.- 387 с.
74. Лукашова І. О., Головащенко О. М. Бухгалтерський облік зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл., які навчаються за освітньо-професійною програмою магістра зі спец. "Облік і аудит" та "Міжнародна економіка" / Донецький держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. — Донецьк : ДонДУЕТ ім. М.Туган-Барановського, 2014. — 536с.
75. Люкшинов А.Н. Стратегический менеджмент: Учебное пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. — 375 с.
76. Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства. — К.: Хрещатик, 1999. — 800 с.
77. Макеева Е. А. Менеджмент внешнеэкономической деятельности: Курс лекций / Одесский национальный ун-т им. И.И.Мечникова; Институт математики, экономики и механики. Кафедра теоретической экономики. — О. : Астропринт, 2001. — 196с.
78. Макеева Е. А. Менеджмент внешнеэкономической деятельности: Курс лекций. — Одеса. Астропринт, 2001. — 196 с.
79. Макеева Е. А. Менеджмент внешнеэкономической деятельности: Курс лекций. — Одеса. Астропринт, 2014. — 196 с.
80. Менеджмент организации. Учебное пособие / Под ред. д. е. н. проф. З.П. Румянцевой и д. э. н., проф. Н.А. Саламатина.— М.: ИНФРА-М, 1996.- 432 с.
81. Митрофанов Г. В., Кравченко Г. О., Барабаш Н. С., Большакова О. Ю., Кириченко І. Г. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Київський національний торговельно- економічний ун-т / Геннадій Васильович Митрофанов (ред.). — К., 2012. — 301с.
82. Михайлів З. В., Гаталяк З. П., Горбаль Н. І. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції: Навч. посіб. для студ. спец. 8.050206 "Менеджмент ЗЕД" та 8.050103 "Міжнародна економіка" всіх форм навч. / Національний ун-т "Львівська політехніка". — Л. : Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2014. — 244с.
83. Назаренко В. М., Назаренко К. С Транспортное обеспечение внешнеэкономической деятельности. — М. : Центр экономики и маркетинга, 2000. — 508с.

84. Назаренко В.М., Назаренко К.С. Транспортное обеспечение внешнеэкономической деятельности. - М.: Центр экономики и маркетинга, 2000. - 512 с.
85. Науковий потенціал майбутнього України на шляху до європейської інтеграції: Матеріали наук. конф. курсантів, студентів та молодих науковців, 26 березня 2014 року / Державна митна служба України; Академія митної служби України. — Д., 2014. — 256с.
86. Никешин С.Н. Внешняя среда экономических систем: СПб: Издательство "Два-три", 1999. — 100 с.
87. Организация и техника проведения внешнеэкономических операций (конспект лекций). - М.: "ПРИОР", 2013. - 160 с.
88. Осика С. Г. Правове регулювання імпорту: антидемпінгові заходи / Українська академія зовнішньої торгівлі; Благодійна організація "Центр дослідження СОТ, розвитку торгового права і практики". — К., 2013. — 448с.
89. Осика С. Г. Універсальні міжнародно-правові засади регулювання демпінгового імпорту / Інститут законодавства Верховної Ради України; Академія правових наук України. — К. : Благодійна організація "Центр дослідження СОТ, розвитку торгового права і практики", 2015. — 251с.
90. Папковская П.Я. Учет внешнеэкономической деятельности: Учебник.-Мн.: ООО "Мисанта", 2001.- 160с.
91. Пашко П. В., Андрійчук В. М., Аргунов В. А., Березний Є. М., Бичков В. В. Основи митної справи в Україні: Навч. посібник / П.В. Пашко (ред.). — К. : Знання, 2014. — 732с.
92. Петрашко Л. П. Валютні операції: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т. — К. : КНЕУ, 2001. — 204с.
93. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств. – К.: КНЕУ, 2016, С. 312.
94. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства. Підручник. К.:КНЕУ, 2014- 456с.
95. Попов А. А. Правовые основы внешнеэкономической деятельности: Учеб. пособие. — Х. : Каравелла, 2001. — 358с.
96. Примак Т. Економіка підприємств. Навч. пос. К.:Знання, 2014- 178с.
97. Резникова Т. А. Валютные операции: Учеб. пособие / Харьковский гос. экономический ун-т. — Х. : ХГЭУ, 2001. — 99с.
98. Рудый К. В. Финансы внешнеэкономической деятельности: Учеб. пособие для студ. учреждений, обеспечивающих получение высшего образования по спец. "Финансы и кредит". — Минск : Вышэйшая школа, 2014. — 348с.
99. Савицкая Г.П. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. - Минск: ООО «Новое знание», 2014. – 668 с.

100. Сакал А.П. Оформление товаров на экспорт // Вестник Аудитора Украины (Приложение к Бизнес-Информ). – 2014. – №8 (35). – С. 13.
101. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — 3-вид., перероб. і доп. — К. : Центр навчальної літератури, 2014. — 460с.
102. Смирнов Э. А. Основы теории организации: Учебное пособие для вузов. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. — 375 с.
103. Смирнов Э.А. Разработка управленческих решений: Учебник для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. — 271 с.
104. Сук Л. К., Сук П. Л. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. для дистанц. навч. / Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". — К. : Університет "Україна", 2016. — 274с.
105. Ткаченко Н., Лагода Т. Облік експортно-імпортних операцій // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – №9. – С. 2–8.
106. Ульянова Н. В. Экспорт. Импорт. Учет и налогообложение. — М. : "Бератор-Пресс", 2012. — 242 с.
107. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. Посібник/ Під. заг. ред. А.І. Кредісова/ Пер. з рос. Н. Кіт, К. Серажим. – К, 1997. – 448 с.
108. Федорова Е. А., Савенков В. А., Белоцерковский В. И. Организация внешнеэкономической деятельности на предприятии: Учеб. пособие. — Тула, 1997. — 496с.
109. Финансовый менеджмент: теория и практика/ Под ред. Стояновой Е.С.- М.: Перспектива, 1999 – 348 с.
110. Шевчук І. М. Міжнародні розрахунки і валютні операції: Навч.-метод. посібник / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. — Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2014. — 148с.
111. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. – М.: Инфра-М, 2000, С. 98.
112. Щекин Г.В. Практическая психология менеджмента. Научно-практическое пособие. — К.: Видавництво "Україна", 1994. – 345 с.
113. Экономическая стратегия фирмы. / Под ред. проф. Градова А.П. — 2-е изд. — СПб: Специальная литература, 1999. — 589 с.
114. Юрок С. Бухгалтерский учет валютных операций // Все о бухгалтерском учете. 2012.– №19 (150). – С. 8–10.
115. Янковский Н. А. Повышение эффективности внешнеэкономической деятельности крупного производственного комплекса. — Донецк, 2000. — 430с.

116. Bartlett Christopher., Ghoshal Sumantra Transnational management: Text, cases and readings in cross-border management. — 3. ed. — Boston etc. : Irwin, 2000. — VIII, 880 p.
117. Beamish Paul W., Morrison Allen J., Rosenzweig Philip M., Inkpen Andrew C. International management: Texts and cases. — 4. ed. — Boston etc. : Irwin: McGraw-Hill, 2000. — XIV, 626 p.
118. Beamish Paul W., Morrison Allen, Rosenzweig Philip M. International management. — 3. ed. — Boston, Mass. etc. : Irwin: McGraw-Hill, 1997. — 604 p.
119. Eun Cheol S., Resnick Bruce G. International financial management. — Boston etc. : Irwin: McGraw-Hill, 1998. — 551 p.
120. Import procurement and materials management of automotive spare parts / International Trade Centre UNCTAD/GATT. — Rev. ed. — Geneva : ITC, 1994. — iii, 61 p.
121. Sachs Rudolf. Deutsche Handelskorrespondenz: Der Briefwechsel in Export und Import. — Neubearb. — Ismaning : Hueber, 1994. — 163 S.
122. www.customs.gov.ua Офіційний сервер Державної митної служби України.
123. www.fin.biz.ua Фінансовий інформаційно-аналітичний портал
124. www.mdoffice.com.ua Сервер „Все для зовнішньоекономічної діяльності”
125. www.ucci.org.ua Торгово-Промислова Палата України
126. www.ukrdzi.com Сайт центра Держзовнішінформ - ведучого інформаційно-аналітичного й експертного центра України в сфері зовнішньої торгівлі